

Tulevaisuustieto päätösten valmistelussa ja päätöksenteossa - Seminaari 28.09.2007, Helsinki

Raija Kontio, THM, ylihoitaja ja hallinnollinen varajohtaja, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Hyvinkään sairaanhoitoalue, Psykiatrian tulosyksikkö:

TERVEYSTULEVAISUUDESTA

Rämpiminen tulevaisuustiedon hetteikössä, kommenttipuheenvuoro

Yleistä terveystulevaisuudesta

Vastasyntyneen odotettavissa oleva elinikä on Suomessa kohonnut parissa sukupolvessa noin 15 vuotta. Terveystulevaisuudella on ollut merkittävä osuus tässä. Lääketiede on siirtänyt monia kohtalokkaita kulkutauteja historiaan. Terveiden elinvuosien lisääntyminen ei perustu yksin terveystulevaisuuteen. Terveystulevaisuuden kannalta paremmat elin- ja työolosuhteet sekä elintavat ovat ratkaisevasti vaikuttaneet tähän myönteiseen kehitykseen. Valtaosassa OECD-maita terveystulevaisuuden menojen osuus bruttokansantuotteesta (BKT) on kasvanut parin viime vuosikymmenen aikana. Yhdysvalloissa osuus on jo 16 %, Suomessa alle 8%. Ikääntyminen selittää kolmanneksen terveystulevaisuuden BKT-osuuden kasvusta OECD-maissa vuosina 1980-2002. Uudet hoitomenetelmät ja lääkeyritykset selittävät kaksi kolmannesta (Martins, 2006).

Terveystulevaisuuden haasteet:

1. Väestön ikääntyminen
2. Terveystulevaisuuden edistäminen ennalta ehkäisten ja tukien kansalaisten omavastuuta
3. Tietotekniikan hyödyntäminen
4. Erikoissairaanhoidon ja lääkeyritysten nopeasti kasvavien kustannusten hallinta
5. Eettisesti kestävä tapa turvata oikeus hoitoon viimeisten elinvuosien aikana
6. Terveystulevaisuuden valtakunnallinen järjestäminen.

Terveystulevaisuuden edistyminen vaatii tulevaisuudessa entistä enemmän jokaisen kansalaisen vastuuta omasta ja läheistensä terveystulevaisuudesta. Teknologisia mahdollisuuksia hyödynnetään tukemaan kansalaisten omavastuuta terveystulevaisuudesta. Terveystulevaisuuden ylläpito ei ole vaan alan ammattilaisten asia, vaan se on kaikkien asia. Tärkeitä yhteistyökohteita ovat mm. perhe, työpaikat, koulut, yhdistykset, eläkejärjestöt, Internetin vertaisverkot, terveystulevaisuuden neuvolat. Kansalaiset ottavat tulevaisuudessa yhä enemmän kantaa hoitoihinsa. Potilas siirtyy aktiiviseen hoitojensa ohjaajan rooliin.

Uusi biotekniikka mullistaa terveystulevaisuuden teknologioita. Hoitomenetelmät ja diagnostiset menetelmät kehittyvät niin nopeasti, että niiden voidaan sanoa erikoisalasta riippuen uusiutuvan kokonaan 5-10 vuodessa. Erityisen nopeaa kehitys on lääkeyrityksessä. Mullistavinta kehityksen on ennakoitu olevan syöpien hoidossa. Edistyksen on arvioitu tulevan kalliiksi. Käytännön hoitotilanteessa vaikeaksi eettiseksi kysymykseksi nousee kalliiden lääkeyritysten suhde niiden vaikuttavuuteen. Toinen iso eettinen kysymys terveystulevaisuudessa liittyy medikalisaatioon, mikä tarkoittaa elämän ja yhteiskunnallisten ongelmien lääketieteellistämistä. (Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunnan kannanotto vuoden 2015 terveystulevaisuuteen.)

Tulevaisuustieto terveystulevaisuuden päätösten valmistelussa ja päätöksenteossa

Terveystulevaisuutta tarkastellaan usein negatiivisten kautta. Kun odotukset ovat negatiivisia ja uhkaavia, myös vastauksissa nousevat esiin tämänhetkisten trendien negatiivisten odotusten luomat uhkakuvat (väestön ikääntyminen, työvoimapula). ETENE toivoo, että Suomen terveystulevaisuuden tulevaisuutta voitaisiin enemmän arvioida lähtien terveystulevaisuuden nykyisistä vahvuuksista ja heikkouksista. Terveystulevaisuuden ennusteet perustuvat paitsi uhkakuviin myös todennäköisyyteen ja toivottavan tilan kuvaamiseen. Terveystulevaisuuden tulevaisuutta kuvataan ja strategioita kirjoitetaan yleensä 5-10 vuoden aikajänteelle. Tulevaisuustiedon käyttöä ehkäisevinä tekijöinä voidaan pitää sitä, että pitkällä aikavälillä tulevaisuuden ennustamiseen liittyy epävarmoja ja tuntemattomia muuttujia, jolloin tulevaisuuden trendien ennustaminen etukäteen nähdään hyödyttömänä. Kuvitellaan myös, että lääketieteen kehityksen vaikutuksia tulevaisuuteen ei voida ennustaa ja että ihmisten luottamusta terveystulevaisuuden järjestelmään on vaikea ennustaa.

Luis de Molinan mukaan tulevaisuus on vaihtoehtoja. Kantin mukaan tulevaisuuden ennustaminen on mahdollista siinä määrin kuin hän joka ennustaa toteuttaa itse ennusteensa. Tulevaisuudesta tietäminen on tulevaisuuden tekemistä. **Tulevaisuustiedosta tulisi saada apua ratkaisujen ja vaihtoehtojen etsintään, kokeilemaan luovuuteen ja innovatiivisuuteen terveystulevaisuudessa.**